

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU

REDACȚIA ȘI ADM:
BLAJ — JUDEȚUL AL

MANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Oficiul parohial

ind Caz

Viinea

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond. La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Foaie bis

politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Mome

„Când s'a pogorît, limbile amestecând — așa cântăm în condacul serbătorii de mâine —, despărțit-a neamurile Cel preainalt; iară când a împărțit limbi de foc, întru o unire pe toți i-a chemat. Căldura limbilor de foc a închiegat, în ziua de sfinte Rusalii, biserica creștină. Apostolii, primind în inimile lor pe »Mângâitorul« promis, întărindu-se cu acest »Spirit al adevărului« și mai ales încălziiți de văpaia harului izvorit din izvorul »Dătătorului de viață«, au înfăptuit unirea desăvârșită care trebuie să fie între neamuri, între toate neamurile, menite a avea »Un Domn, o credință, un botez«. Ziua de Rusalii este începutul bisericii. Și cum acest început s'a făcut prin minunea »că toate neamurile din Ierusalim au auzit pe apostoli, în limbile lor, grăind măririle lui Dumnezeu«, ziua de sfinte Rusalii este simbolul serbătoresc al unirii tuturor sufletelor creștine. Ea s'a realizat atunci prin focul iubirii, topind și înfrățind inimile în același gând și în aceeași simțire, și aceasta ne arată singura cale pe care se va putea ajunge la această înfrățire și astăzi. Lumina serbătorii de mâine ne arată căderea. — Să mergem pe dansa, căci drumul e sigur și duce la bine!

* * *

A spus-o și Nunțitul papal în vorbirea sa din catedrala din Blaj: programul bisericii este »ca una să fim și să ne iubim unul pe altul«. Cuvintele acestea, cuprind voința supremă a Mântuitorului lumii: unire și iubire! Unire deplină între cei cari se iubesc și iubire desăvârșită între aceia cari s'au înfrățit prin legătura unirii. Iar pentru ceice nu sunt încă înfrățiiți, ele ne arată calea unirii: iubirea. E cazul nostru! Și de aceea e bine, că din prilejul acesta să medităm cu toții asupra originii desbindării noastre religioase, cerând dela Spiritul sfânt darul »înțelepciunii«, pentru a putea cunoaște rădă, și darul »puterii«, pentru ca cunoscându-l, să-l putem scoate din calea unirii.

* * *

O cere aceasta genul neamului nostru și binele țării! Ca popor latin nu putem fi despărțiiți în credință de sufletul acelora, a căror sprijin nu-a scos la viață de astăzi și prin a căror ajutor înțelegem să ne consolidăm această viață, ca mâine. Și atunci, ori să-i aducem pe ei în apele ortodoxismului nostru, ori — dacă inima nu ne va lăsa s'o facem aceasta, și mai ales dacă ei nu vor voi să ne asculte —, să încercăm noi o unire cu dânșii. Sufletul poporului român ortodox este catolic în adâncimile sale și el cere de dreptul această unire! De aceea să ne rugăm de Spiritul sfânt »să vindă, să se așeze întru noi, și să ne curățească pe noi de toată spurcăciunea«. Păcatul și răutate sunt singura cauza care ne ține de parte deolaltă și după ce de acestea ne putem scăpa așa de ușor, pentru ce nu am face-o. Mai ales, când neamul și țara o cere! Pentru aceasta: Domnului să ne rugăm!

Răspunsul nostru.

(=) De câțiva vreme ni-se spune mereu un cuvânt, peste care am crezut că nu e bine să mai trecem la ordinea zilei. Puteam să răspundem de mult, dar am tot așteptat un prilej potrivit. Și iată, că vizita Nunțitului Apostolic la Blaj și primirea deosebit de impunătoare ce i-s'a făcut, ne imbie în sfârșit prilejul dorit.

E vorba de *unirea noastră religioasă cu Roma*. Cu toții cunoaștem începutul acestei uniri și iarăși nu-i nimeni care să nu cunoască, măcar în liniamente mari, istoria ei. Ea se confundă, aproape, cu istoria desrobirii naționale a neamului nostru din părțile acestea, așa că cu drept cuvânt putem crede, că paginile ei cuprind lucruri cunoscute de toți. Cititorii acestui organ mai cunosc însă și atacurile vehemente pornite în timpul din urmă împotriva acestei uniri. Deoparte este biserica ortodoxismului care își teme de noi privilegiile sale, fără de cari, se vede, că cu tot numărul său atât de covârșitor, nu mai speră să-și poată păstra multă vreme caracterul de până acum de biserică dominantă a țării. De altă parte este apoi politicianismul de toate nuanțele, dar mai ales acela al vechilor partide istorice, căruia nu-i convine să aibă a face cu o biserică, cum este a noastră, care nu înțelege să fie aservită curentelor politice la ordinea zilei.

De aici dușmanii bisericii noastre. Sunt mulți și puternici, dar nu ne e teamă, fiindcă luptând contra privilegiilor medievale, cari nu mai pot dăinui în zilele noastre, suntem în asentimentul întregii lumi civilizate, iar căutând să ne salvăm autonomia și independența, lucrăm în spiritul constituției divine a bisericii Domnului, care a priori ne garantează izbânda.

De lucrul acesta par a-și da seama, în timpul din urmă, și ceice ne atacă. Dreptatea cauzei noastre este atât de evidentă, încât o luptă purtată în cadrele vechi, cu arme moderne, nu se poate decide decât în favorul nostru. De aceea dușmanii încep să schimbe terenul. Teza mai nouă este aceasta: Credincioșii bisericii unite nu se deosebesc în nimic de cei ortodoxi, în credință; deosebirea există numai în clerul imbibat de doctrina papistă, care însă nici după 200 de ani n'a reușit să schimbe, să catolizeze sufletul ortodox al masselor de credincioși. Pentru o unire a bisericilor în sens ortodox n'ar trebui deci altceva, decât ridicarea clerului unit, care ține în rătăcire mulțimea, și aceasta imediat s'ar găsi în cea mai deplină comunitate de credință cu credincioșii și clerul bisericii ortodoxe.

Calculul este însă greșit. Căci, iată, pe terenul acesta suntem în principiu perfect de acord. Și noi avem credința, că între credincioșii celor două biserici române nu este o deosebire, ori este una atât de neînsemnată, încât se poate delătura cu foarte multă ușurință. Decât, lucrul stă așa, că *nu credincioșii no-*

stri catolici sunt ortodoxi, ci invers: credincioșii ortodoxi sunt catolici. Așa, că — o spunem și noi — unirea bisericilor românești cu biserica romană, cu marea comunitate religioasă a tuturor fraților nostri latini, se poate face foarte ușor. Nu se cere altceva, decât ca clerul ortodox să lapede ura bizantină împotriva urmașului sfântului Petru și prin simpla recunoaștere a episcopului dela Roma de cap al întregii biserici, tot poporul românesc ar fi unit și pe singurul teren care ne mai desparte, pe terenul religios.

Iată deci, o teză comună, care razimă perfect pe aceleși principii. Ridicată întâiu din parte ortodoxă, ea s'a pus, dar nu s'a susținut cu nici o dovadă, fiindcă o atare dovadă nu există și deci nu se poate aduce. În schimb noi avem cele mai depline dovezi, pentru teza pe care-o susținem.

Ele se dau mai pe larg în oricare dogmatică a bisericii noastre, dar le găsim și în convingerea religioasă și în practica credincioșilor ortodoxi. Și pe noi ne impoartă mai ales aceasta din urmă, fiindcă întreagă teoria cărților teologice razimă în definitiv pe aceasta. Astfel, fiind vorba de *materia euharistiei*, este incontestabil, că poporul ortodox socotește liturgiile bisericii latine, celebrate în pâne nedospită sau azimă, ca liturghii cu deplină putere. O simplă ochire asupra conspectelor de liturghii ale mănăstirilor de călugări și chiar ale parohiilor latine din părțile ortodoxe — în cari se gasesc multe liturghii plătite de ortodoxi —, poate servi ca dovadă pentru originea. Dar altfel, cu toate că teza e altă, nici un teolog ortodox nu susține, în praxă, că liturgiile cari se fac în pâne azimă nu ar fi bune. Că apoi poporul ortodox crede în *purgător*, este mai pe sus de orice îndoială. Ii lipsește doar numele, o formă, dar are esența deplină. Rugăciunile pe cari le face pentru cei adormiți, în cadre perfect identice cu acele ale credincioșilor noștri, sunt o dovadă absolut sigură, că are convingerea, că poate să ajute celorce „s'au mutat dela noi“. Or, asta este cea mai genuină doctrină despre focul curățitor a bisericii noastre. Ar mai fi dogma despre *purcederea Duhului sfânt*. Aceasta nu are însă o latură practică și astfel credința poporului asupra acestui punct, deoparte ca și de alta, este cu mult prea ștearsă decât să poată servi ca un punct de razim pentru o teză sau altă. În punctul acesta românul ortodox crede la fel cu catolicul, pentru că fiind o chestiune curat teoretică — speculativă, nu prin aceasta se poate deosebi unul de altul. Și, iată, că este aranjată și chestia aceasta.

Toată deosebirea se reduce deci la *primatul de iurisdicție al Papilor Romei*. În punctul acesta, credincioșii noștri — după cum atât de strălucit au arătat și cu prilejul recentei vizite a Nunțitului Apostolic — sunt mândrii, că pot recunoaște în capul bisericii lor pe Acela, pe care îl recunosc toți frații lor de sânge. Lacrimile cari luceau în ochii atătoră, când în

genunchi primeau binecuvântarea papală, sunt de sigur semne, cari ne vorbesc de dragostea legii creștine, care în aceste inimi a biruit ura Vizanțului. Dar această ură — suntem siguri! — nu există, căci nu poate să existe, nici în sufletul credincioșilor ortodoksi. Adâncimile acestor suflete nu se poate să nu fie atrase spre unirea, și'n cele religioase, cu sufletul marilor popoare latine. Și cum aceasta nu se poate decât prin recunoașterea Papei dela Roma ca șef al bisericii, e limpede, că ele nu poate să aibă ură nici față de acesta. Nu, ura nu este aicia, ci numai în cei ce o propovăduesc, în aceia, cari — durere — socotesc că trebuie s'o facă și de acum înainte.

Că până când va mai prinde, la suprafață, cuvântul acestora, și că până când vor mai putea stavili unirea deplină — cerută din adâncuri de inimi —, nu știm. Ceeace știm e, că în urmă tot va trebui să biruească puterea sângelui nostru latin. Și mai avem și o presimțire: că vizita dela Blaj a Nunțiului papal a adus mai aproape biruința aceasta! „Laetentur coeli et exultet terra“ nu poate să mai fie de acum prea departe!...

Acesta este răspunsul nostru.

Nunțiul la Blaj.

Sosirea la Blaj, a Escelenței Sale *Francisc Marmaggi*, nunțiul papal din București, a făcut din Dumineca trecută o frumoasă serbare papală, a cărei semnificație nu poate să scape celor ce și-au închipuit un moment, că biserica noastră ar putea să se gândească măcar: la desfacerea legăturilor sale religioase cu Roma.

Blajul aflase vestea sosirii înaltului oaspe abia cu câteva zile înainte. Obișnuit însă cu atari serbări, s'au constituit numai decât comitete, cari au luat toate măsurile de lipsă, pentru ca Blajul, acest centru al provinciei noastre bisericești, să primească cu onorurile cuvenite pe cel ce venea în numele Sf. Părinte al Romei.

Presiua.

Nunțiul urma să sosească Dumineca dimineața la orele 7. Toate trebuiau deci să

fie gata încă de Sâmbătă sara. De aceea în după amiaza acestei zile Blajul a fost într'o adevărată fierbere. Carăle cu frunziș ale mitropoliei abia joiu să satisfacă hărnicia clericilor, elevelor și elevilor, mai ales a cercetașilor, cari împleteau ghirlande pentru a împodobi, cât mai frumos cu putință, catedrala, gara și toate institutele Blajului. În așteptarea zilei de mâine, autoritățile civile luase măsuri de curățire și de împodobire, cu flamuri, frunziș și covoare, a miciei noastre Roma. Cătră seară, lumea se mișcă satisfăcută dela un loc la altul, netezind și ultimele colțuri, cari ar fi putut să turbure solemnitatea extraordinară a zilei de praznic. Ca cente mai însemnate de »peregrinaj« amintim seminarul, unde a fost o muncă foarte febrilă, poarta triumfală și gara.

Duminecă dimineața, lumea grăbește să poată participa la

Primirea dela gară.

Ea se face oficios din partea capitului, dar sunt de față, în ținută înaltă, toate autoritățile civile, feiuritele reuniuni (femei, meserieși, pompieri) sub steaguri, seminarul întreg cu clericii săi și o mândră echipă de cercetași, sub conducerea comandantului *Suciu*, care — în lipsa de militari — a venit să dea onorul.

Flamura papală, prinsă între ghirlande pe pe frontisiciul gării, se legăna tocmai maiestros în bătaia vântului, alături de tricolorul nostru național, când expresul pentru Viena intră în gară.

Primit cu entusiaste ovații, Nunțiul papal coboară în sunetul goanei cercetașilor, vădit mișcat de primirea ce i-se face. E salutat de păr. canonic *Dr. Izidor Marcu*, care îi tâlmăcește în limba latină, mândria și bucuria Blajului pentru această înaltă vizită. După cuvintele de mulțumită ale Nunțiului, spuse tot latinește, se fac prezentările celor de față. Escelența Sa urcă apoi, însoțit de păr. Marcu, trăsură de gală trasă de 4 cai a mitropoliei, și cortegiul întreg pornește

Spre catedrală.

Pe tot parcursul acestui drum trimisul Sf. Părinte al Romei este întâmpinat cu nesfârșite

ovații. Poporul și elevii tuturor școalelor Blajului, aclamă eu bucurie și cu multă însuflețire pe iubitul oaspe al bisericii noastre. Strigătele românești »Să trăiască!« se înfrățesc cu italianescul »Evviva il Nunzio!«, prognosticând unirea noastră cea mare, simbolizată prin alăturarea celor două steaguri (român și papal), cari flutură pretutindeni în zare.

In fața catedralei

până unde duce șirul elevilor, așteaptă, în fruntea clerului îmbrăcat în ornate, *I. Preasfințitul mitropolit Vasile*. Ciopotele catedralei înceată să sune și mitropolitul adresează, în numele bisericii române unite, reprezentate prin această catedrală, un călduros salut de bineventare. Vorbește italianește și cu toate acestea pricepem cu toții fiindcă iubirea ne tâlcuește cuvântul. Nunțiul răspunde în aceeași limbă a Romei. Vorbește foarte ușor și melodiosul accent al limbei italiene curge de pe buzele lui ca o frumoasă cântare. Aduce salutul Sf. Părinte, pentru mitropolitul, pentru clerul și poporul Blajului și a întregii biserici române unite. Se bucură, că a putut veni atât de curând în acest centru al catolicismului românesc, unde știe, că credința e vie, moralitatea în floare și unde literile și arta inspirate de geniul creștinismului roman, sunt cultivate cu multă îndemănare.

Se face apoi o scurtă rugăciune în catedrală, după care Nunțiul descinde la palatul mitropolitan.

Liturghia solemnă

s'a celebrat din partea mitropolitului, asistat de membrii capitului și de alți demintari ai gremiului, în număr de 12. Ca diaconi au servit profesorii *Iuliu Maior* și *Octavian Modorcea*.

Biserica este tixită de lume. Sunt, în mare parte, credincioșii satelor noastre din jurul Blajului, cari iată țin să dovedească lumii întregi, că conștiința legăturii lor religioase cu Roma papală este vie în sufletul lor. Lucrul acesta este atât de adevărat, încât întregă vorbirea prin care mitropolitul s'a adresat, la începutul liturghiei, cătră reprezentantul Sfântului Scaun, poate fi socotită cu drept cuvânt ca o solemnă mărturisire de credință a întregii noastre biserici. Tocmai de aceea o dăm în întregime în

Cuvântul

I. Preasfințitului Mitropolit VASILE

rostit la 12 Iunie c. în catedrala din Blaj cătră Nunțiul apostolic din București.

Escelența Voastră,

Înalt Preasfințite Domnule Nunțiu Apostolic!

Sunt 220 ani și mai bine, de când poporul românesc din Ardeal s'a întors la Roma, la leagănul sângelui și al credinței sale. După o rătăcire de 6 veacuri și ceva, părinții noștri, asemenea fiului rătăcit, s'au întors la casa părintească și au reluat legăturile de dragoste și credință cu urmașul lui Petru, părintele creștinătății.

Aduși pe aceste plaiuri, de unde Ovidiu își scrisese „Tristia“—le sale, am păstrat numirea obârșiei noastre, și, contrar celorlalte popoare latine, ajuns-am să ne botezăm și fără cu al nostru nume. Dar — și, de ce n'am spune-o — împrejmuți, cum am fost și suntem, de popoare slave, împrumutat-am dela ele datini streine. Și, mai pe sus de toate întovărășitu-ne-am cu ele în formele de închinare.

Călcată fiindu-ne țara de lungul șir al hordelor barbare, ne-am retras la munți, și când după trecerea furtunei din nou am umplut câmpiile, orbiți am fost de puterea și strălucirea Bizanțului falnic.

Departa de sinul maicii noastre, pe care

o uitaserăm, și în singurătatea munților, curați în simțeminte, ca fii ai naturii, noi nu ne dam seama de intrigile și vicleniile țesute pe acele vremi în cetatea lui Constantin: de a spinteca cămașa necusută a Fiului lui Dumnezeu. Prin conviețuirea noastră și prin interesele vremelnice cu alte popoare, ne-am trezit și noi separați de Roma, dar fără vina noastră și fără a noastră conlucrare.

Ba, înveninați cu trufia și ura, venită dela Atos, am ajuns acolo, de unii din ai noștri, frați de sânge, măimțurând ocară și punând accentul pe grece, rostesc inconștiente cuvinte „latină spurcată“, ca mai apoi tot ei, cu aceleași buze, treziți la conștiința de sine, să isbucnească în imnul preamăririi ginte latine: „Latina ginte e regină“.

E o anomalie, Monsignore, e o stare nefirească, să batjocorești pe acela, la cari inima te trage și pe cari îi stimezi mai mult decât pe alții. Dar îmi aduc aminte de puterea pasiunilor și de răutatea falșilor prietini, cari au putut să înstreineze pe fiul rătăcit de casa părintească.

Ce e nefiresc însă nu poate să dănuiască: „Violentum non durat!“ Și așa, nu poate să rămână pe veci nici starea aceasta anormală a poporului românesc: simțeminte de dragoste, de simpatie și de recunoștință față de popoarele latine de un sânge cu noi, pentru binefacerile politice și culturale primite, și în aceeași vreme față de ele, simțeminte de ură, pe terenul religios.

Religia poporului nostru românesc trebuie să fie o religie, potrivită lui. Or, poporul românesc este o fericită combinație a elementului văzut, a trupului, ca să zic așa, răsăritean, cu elementul nevăzut, cu sufletul apusean. Manierele noastre, manifestările noastre, o parte din datinile noastre, cu un cuvânt aparențele noastre, partea văzută, oarecum trupul nostru, sunt răsăritene; iar tendința noastră, dorințele și idealul nostru, scurt: sufletul nostru, sunt apusene. Și de aceea și religia poporului nostru trebuie să fie răsăriteană în aparențele ei, în partea ei văzută, și apuseană în credința lăuntrică, în sufletul ei dătător de viață. Obiceiurile răsăritene au intrat în viața noastră, în sângele nostru, întocmai ca și ritul nostru răsăritean, prefăcut în a doua natură.

Mai rămâne poporului nostru românesc, în cele bisericești, o singură datină, o singură cerință, de care nu s'ar putea despărți: cerința lui de a-și avea autonomia. Am zis: o singură cerință, căci celelalte puncte, prin cari s'ar părea despărțit de maică-sa, dela care primise elementele credinței, nu sunt de așa natură, încât să nu le poată înlătura, cu bunăvoință, tocmai pe baza datinelor și a credinței, cuprinsă în cărțile lui liturgice. Și, pe cât cunosc eu dragostea Sfântului Scaun, moștenită dela Celce pentru noi și pentru mulți și-a vărsat sângele spre iertarea păcatelor, dragostea aceasta nu va fi mai mică, decât dragostea părintelui din evanghelie, care pe fiul său cel rătăcit, care mort

foița ace-tui număr, pentru că, în împrejurările date, am socotit, că e bine ca ea să poată fi cunoscută și din partea acelorora, cari n'au putut s'o asculte.

La încheierea vorbirii spuse românește, s'a dispus citirea documentelor papale, referitor la distincțiile de cari ne ocupăm la alt loc. Mitropolitul reasumă apoi în italienește partea din urmă a vorbirii sale, rugând pe Excelența Sa Nunțiul apostolic să primească a fi la Sf. Părinte interpretul sentimentelor de adâncă mulțumită pentru toate binefacerile Romei papale, de cari s'a împărțit aceasta biserică în cursul vremilor, și mai ales în timpul din urmă, asigurându-l de credința nestrămutată și de fiasca dragoste pe care i-o păstrează întreg clerul și poporul bisericii noastre române unite.

Vorbirea Nunțiului.

Coborând din scaunul arhieresc, Nunțiul vine în fața altarului, pentru ca din acest loc să aducă mitropolitului, ca reprezentantului întregii biserici, solia Papei. Vorbește latinește, în limba oficială a bisericii române. »Prin cele amintite de I. Preasfinția Voastră — spune Excelența Sa Marmaggi — Sf. Părinte a vorbit bisericii române unite și poporului românesc, eu aduc cuvântul Lui către Tine». Este cuvântul Mântuitorului spus în rugăciunea sa de arhiercu: »ut unum sitis et diligatis invicem — ca una să fiți și să vă iubiți unul pe altul». Testamentul acesta al Mântuitorului, este pentru biserică un program de acțiune. Program trebuie să fie prin urmare aceste cuvinte și pentru biserică română unită, ale cărei împrejurări speciale îi deschid un teren de acțiune din cele mai bogate. Cămașa necusută a Domnului este, de atâta vreme, spintecată în sinul neamului românesc, singurul neam latin, care nu se bucură în întregime de mângâierile adevăratului sân de mamă al bisericii Domnului. Iată terenul de acțiune pentru înfăptuirea programului atât de sublim: ca una să fim! El se va înfăptui prin iubire, aceea iubire împrumutată, care neapărat va trebui să unească, cât mai curând, și în ce privește religia pe frații aceluiși sânge latin. Sf. Părinte este convins, că dintre neamurile încăpute, fără voia lor, în

fiind crezut, înviase, și pierdut fiind, se aflase, uitând toate supărările cauzate, l-a îmbrăcat din nou în haina-i de serbătoare și i-a pus inelul în deget. Și speriez, că bunul nostru ceresc Părinte, care cu o dragoste specială ni-a purtat de grije în cursul veacurilor și în vremea din urmă a făcut chiar minuni cu noi, nu ne va lăsa până în capet nici în cele bisericesti, ci ne va trimite darul său, ca luminându-ne mintea, să ne cunoaștem destinul, și încălzindu-ne inima, să o umple de dragostea adevărului.

Excelența Voastră! Acum sunt 220 ani, când după lunga-ne rătăcire, ne-am fost întors la leagănul latinității și credinței noastre, desbrăcați am fost, înainte de toate, de sdranțele, împrumutate în cursul rătăcirii. Eliminat-am din biserică noastră și din cultul ei tot ce tulburase și întunecase curata învățătură a sfinților părinți. Și, pe când înainte de sf. Unire cu Roma, nime nu ne știa originea și că ce suntem, ba nici noi înșine nu știam, că de unde ne tragem, treziți prin sf. Unire, am ajuns la cunoștința glorioasei noastre origini străbune. Conștii de această obârșie nobilă și de demnitatea noastră, depunând rușinoasa umilință a sclăviei, pretins-am prin ilustrul meu înaintaș, episcopul și martirul de pioasă pomenire, Inocențiu Micu Klein, drepturile convenite unui popor conștiu. Și, pe când în vechiul regat nu mai existau decât vre-o 2—3 „bucherși grecești“, aci la noi, la Blaj, „înfloriau școlile cu adevărat românești“. Zecile de mii de tineri,

brațele reci și aducătoare de moarte ale ortodoxismului neortodox, neamul românesc va fi cel dintâiu care se va bucura de »unitatea spiritului întru legătura păcii«.

Cuvintele Nunțiului, spuse cu multă căldură și cu temperament de adevărat orator stăpân desăvârșit pe limba latină, au produs un profund efect asupra tuturor. Pe urma lor, cu toții am renăscut parcă sufletește, și când Nunțiul a rostit la sfârșitul liturghiei, în românește binecuvântarea papală, în sufletul nostru a încolțit un nou jurământ, de-a lucra în viitor cu și mai mult zel decât până acuma, pentru înfăptuirea acestui program.

Recepțiunile și banchetul.

După liturghie a urmat la curtea mitropolitană recepțiunile obișnuite, când Excelența Sa Nunțiul a avut prilej să cunoască aproape Blajul întreg; iar după acestea banchetul de gală. Spiritul elevat dintre zidurile catedralei s'a păstrat și în cursul acestora. În toastul, prin care Nunțiul a răspuns la cuvintele mitropolitului, care a ridicat paharul său pentru Papă și Rege, a ținut să insiste asupra intimei legături sufletești ce trebuie să fie între șeful bisericii lui Hristos și credincioșii ei de pretutindeni: legătura dragostei fiilor către adevăratul lor părinte. Au mai vorbit aici: noul prelat papal pâr. Dr. Izidor Marcu, mulțumind pentru înalta distincție; prof. Dr. Alexandru Rusu, noul camerar papal, pentru poporul românesc, care catolic cum este în adâncul sufletului său, va trebui el să întindă — peste capul clerului său orbit de pasiune — mâna de înfrățire în cele religioase cu Roma papală; și prof. Coriolan Suciu, pentru izbândirea nădejdiilor noastre.

Producțiile tinerimei.

La orele 17, după masă, prof. Heinz Helmann a aranjat un reușit concert în cinstea înaltului oaspe. Piese de cor și de orchestră, în frunte cu imnul papal, au cucerit inima Excelenței Sale pe seama tinerimei școlare a Blajului, care a știut să se producă atât de frumos. Din mijlocul și în numele acesteia a spus un inimos cuvânt italianesc prof. Dr. Augustin Tatar la care răspunzând Nunțiul a ținut să

crescuți în aceste școli, cu mari jertfe din partea bisericii noastre, prefăcutu-s'au în tot atâția apostoli ai neamului și ai culturii, trecând mulți din ei chiar și meșteșugitele granițe ale bătrânilor Carpați.

Meritul principal al acestei învieri culturale și naționale revine Sfântului Scaun Apostolic, al cărui reprezentant sunteți Excelența Voastră. Părinteștile lui sfaturi și binevoitoarele îndrumări; fundațiunile făcute pentru creșterea tinerilor noștri la Roma; îngrijirea plină de dragoste față de tinerii noștri leviți; reactivarea mitropoliei și înmulțirea diecezelor sufragane, au fost tot atâtea semințe de viață și puternice mijloace pentru încolțirea și înflorirea vieții noastre bisericesti, culturale și naționale.

Și acum în urmă, cu o lună și jumătate mai înainte, milostivitu-s'a Preasfințitul Părinte Benedict XV să pună piatra unghiulară a fiitorului edificiu grandios al bisericii noastre, a seminarului nostru din Roma, fără să-și fi uitat în aceeași vreme, în dragostea-i părintească, nici de locașul corăspunzător al orfanilor noștri de războiu. Și, ca să-și arete gingașa îngrijire și părintească recunoștință baremi față de unii din cei mulți, cari într'un fel ori într'altul, preamăresc pe Tatăl din ceruri prin faptele lor bune, înduratu-s'a să le dea unele distincții binemeritate. — Și acum să se ce-tească decretele referitoare la aceste distincții!

accentueze marea sa dragoste pentru tinerime, spunând că două sunt valorile mari, a căror apărare cade în sarcina tinerimei: patria și religiunea. Mitropolitul a reasumat apoi ideile antevorbitorului, îndemnând și din partea sa tinerimea la cinstirea patriei române și a legii noastre străbune.

După concert, întreagă asistența a ieșit în piața Inocențiu M. Clain, delectându-se în exercițiile libere ale elevilor de liceu conduse de prof. Ioan Băgăianu și în grațioasele mișcări din »Steaua« executată de elevele liceului de fete sub conducerea prof. Maximilian Boeriu.

A doua zi.

Înainte de masă, Nunțiul a vizitat toate instituțiile noastre de învățământ, intrând în fiecare clasă și interesându-se de aproape de spiritul care domnește la aceste școli ale bisericii noastre. După masă, la orele 15, Excelența Sa a binevoit a permite să fie fotografiat între orfanii de războiu ai orfelinatului nostru, în mijlocul capitlului, și a întregului cler și popor, care la plecarea sa din fața catedralei a știut să se despărta de reprezentantul Sf. Părinte al Romei, într'un chip care nu curând se va șterge din sufletul lui.

Spre Alba-Iulia.

Până la Obreja, Nunțiul a fost însoțit de mitropolitul, care a ținut să-i arete, în persoană, castelul și moșia ce s'a cumpărat pentru orfanii, din banii donați de Sf. Părinte. De aici până la Alba-Iulia a mers în societatea canonicilor Dr. I. Bălan și Dr. V. Macaveiu, și a profesorului Al. Lupeanu directorul »Unirii Poporului«, care i-a pregătit și o fotografie a castelului din Obreja.

Pretutindeni, pe unde a trecut Nunțiul, poporul credincios i-a ieșit înainte, aclamând cu putere și însuflețire pe reprezentantul acelei Rome, care întâiu ne-a trezit, neamul, la viața națională, și care, suntem siguri, ne va trezi odată pe toți — și credem că nu prea târziu — și la adevărata viață religioasă.

Distincții papale.

Ca un nou semn al deosebitei atențiuni față de biserică noastră, Sf. Părinte Benedict al XV-lea a binevoit să distingă, la propunerea I. Preasfințitului mitropolit Vasile, 6 preoți ai arhidiecezei.

Doi dintre aceștia au obținut înalta distincție de prelat papal. Unul este pâr. canonic Simeon P. Mateiu, octogenarul prepozit al capitlului mitropolitan, a cărui viață laborioasă încununată cu frumosul gest al testării întregii sale averi de peste o sută de mii spre scopuri de binefacere, vrednicește pe deplin această frumoasă distincție. Al doilea prelat este pâr. canonic Dr. Izidor Marcu, neobositul rector emerit al seminarului teologic, care până de curând, la restaurarea capitlului, a purtat aproape singur sarcinile multe și nu ușoare ale capitlului din care face parte. Nu puțin a contribuit la distincția binemeritată și împrejurarea, că a fost și este prezidentul reuniunii, atât de importante pentru viața noastră bisericască, de misiuni sfinte pentru popor.

Ceilalți patru preoți au fost distinși cu titlul de camerari papali, așisderea o frumoasă distincție papală, împreună cu o întreagă serie de privilegii onorifice. Doi dintre aceștia, pâr. profesor Ștefan Roșianu, azi consilier în consiliul superior agricol la Cluj, și pâr. Gheorghe Simu, protopopul Ibașfalăului, sunt numiți „camerari secreți supranumerari“, iar ceilalți doi, pâr. Arton M. Popa, protopopul Reghinului și pâr. profesor Dr. Alexandru Rusu, directorul acestei gazete, sunt „camerari onorari în vestmânt paonazzo“.

Brevele și decretul de numire s'au citit Dumineca trecută în fața Nuntului papal, ceea ce a ridicat foarte mult solemnitatea zilei. În numele celor distinși și cu deosebire a celor din Blaj a mulțumit în frumoase și adânc simțite cuvinte p. prepozit, *prelatul Măteiu*.

Din partea noastră ținem să aducem celor distinși, în numele întregului cler, felicitările noastre.

Sinodul dela Oradea-mare.

Asupra sinodului eparhiei noastre dela Oradea-mare ținut în 12 Maiu c. am dat câteva amănunte în numerii de mai înainte. De astădată întregim acele date cu următoarele momente mai însemnate, pe cari le estragem dintr'un raport mai lung, sosit acum în urmă.

În *vorbirea de deschidere*, p. vicar capitular Dr. Florian Stan a stăruit înainte de toate asupra loviturii grele pe care a îndurat-o această eparhie prin pierderea arhierului Demetriu Radu, ale cărui vrednicii trecute îl predestinau pentru un rol atât de însemnat în viitor. S'a ocupat apoi pe larg de chestia școlilor noastre confesionale. Fiind absolut indiscutabil, că biserica are drept, din dispoziție divină, asupra educației prin școală a credincioșilor săi, a pus în lumină situația dificilă a bisericii noastre, care fără a dori să facă dificultăți noului stat român, pentru înlăturarea căruia a lucrat din toate puterile sale, este totuși nevoită a păstra cu sfințenie patrimoniul ce i-s'a încredințat.

După constituirea, pe care o cunoaștem, a celor două comisii (administrativă și școlară), se trimit *telegrame* Sfântului Părinte dela Roma, Maiestății Sale Regelui, Mitropolitului din Blaj, și Consiliului de ministri.

Purcezându-se apoi la discutarea chestiunilor la ordinea zilei, sinodul a ținut să ia înainte de toate *atitudine față de atacurile pornite contra bisericii noastre* din partea bisericii ortodoxe, care își închipuie foarte greșit că neamul românesc va putea face vreodată unificarea religioasă în alt spirit decât acela care se impune dela sine pe urma strânselor noastre alianțe politice și diplomatice cu marile democrații latine ale Apusului catolic. Sinodul reînnoiește din nou, cu multă însuflețire, legăturile de credință cu Roma papală și protestează cu energie contra încercărilor de prozelitism ale ortodoxismului tuturor neamurilor dușmane latinătății noastre. Cere ca acest protest să se aducă la cunoștința tuturor factorilor hotărâtori, cerând dela aceștia nu milă și atențiune, ci recunoștință și dreptate față de această atitudine impusă de interesele țării.

Ca o urmare a acestora și pe temeiul principiului de paritate confesională fixat la Alba-Iulia, sinodul cere corului episcopesc, să stăruiască la guvernul țării ca *la serbători naționale* și la alte prilejuri unde este invitată, *bisericii noastre să i-se dea atențiunea cuvenită* și asistarea autorităților publice la serviciul divin să fie astfel regulată, încât să se încunjure umilirea acestei biserici și siluirea conștiinței funcționarilor publici. Deosebit să se caute validitatea drepturilor bisericii noastre la încoronarea apropiată a Suveranilor.

Pentruca însă aceste drepturi să fie codificate prin legi, cari să nu poată fi nesocotite din partea nimănui, sinodul cere ca *concordatul* prin care se vor regula toate, să fie încheiat cât mai curând. Tot pentru aceasta cere și convocarea cât mai urgentă a *concliliului provincial al bisericii noastre*.

Acest conciliu va trebui să legifereze *statutul autonomiei noastre*, în care se va rezolvi și chestiunea complinirii scaunelor episcopicești, pentru a se putea pune capăt vacanței

dela Oradea-mare. Tot acolo va trebui, și sinodul o cere, să se lucreze pentru *înființarea noilor episcopii* și a *facultății de teologie* la universitatea din Cluj sau București.

În *causa presei*, sinodul decide, că fiecare preot este obligat să aboneze și plătească „Unirea” și „Cultura creștină”. Unde cassa bisericii permite să se aboneze și de acolo „Unirea” și „Unirea poporului”, precum și broșuri potrivite pentru a se răspândi în popor. Protopopii sunt datori să controleze executarea strictă a acestei hotărâri.

Pentru a putea preîntîmpina eventuale răstăcirii religioase și pentru a consolida adevărata religiozitate în popor, sinodul decide să se înființeze cât mai curând o *reuniune de misiuni eparhiale*, iar reuniunile de pietate, cunoscute sub numele de *reuniuni mariane*, să se înființeze în toate parohiile, stăruindu-se pentru înpreunarea tuturor într'o mare uniune provincială.

Dintre deciziunile sinoadelor anterioare, sinodul a ținut să reînprospeteze *reînvierea ordului monahal al sf. Vasile*, și să înculce dezvoltarea începutului frumos al unui ord de călugărițe dela Blaj. Apoi *reducerea numărului sărbătorilor și ușurarea disciplinei postului, reforma și unificarea ritului, și tipărirea unei ediții pentru popor a sf. Scripturi*.

În ce privește pe urmă, *chestiunea* atât de importantă a *școlilor confesionale*, s'a enunțat cu unanimitate, că „părinții sinodali cunosc greutățile, pe cari statul are să le întâmpine în nizuința sa de refacere și consolidare. Nu sunt însă de convingerea, că prin cedarea școlilor confesionale ar subministra statului un mijloc, prin care s'ar putea delătura acele piedeci, cari stau în calea asigurării definitive a subsistenței lui. Statul fără să ceară această jertfă dela biserică, dispune de alte mijloace legale, prin cari se poate spăra față de uneltirile subversive, cari intenționează să distrugă idealul înfăptuit cu vărsarea sângelui fiilor săi și cu jertfele de veacuri ale bisericii. De aceea sinodul... nu e învoit să treacă școlile diecezei sub administrația și conducerea statului, ci e hotărît să le mențină sub jurisdicțiunea bisericii prin toate mijloacele juste, cari îi stau la dispoziție”. Cere deodată, ca statul, chiar și în remunerarea jertfelor neprețuite din trecut, să întindă bisericii noastre tot sprijinul său la înființarea, susținerea și dezvoltarea școlilor sale de toate categoriile.

S'au mai discutat apoi câteva probleme de ordin curat administrativ, după cari sinodul se închide cu cele mai bune nădejdi pentru viitor.

Bancrotul marxismului.

(—) Mai săptămânile trecute gazetele germane de toate colorile au înregistrat, cu observări varii, o vorbire alui Erzberger. Famosul exministru german a vorbit despre problemele solidarismului creștin. Cu darul lui, recunoscut și de dușmanii, de a prinde repede situațiile și a-le caracteriza în câteva fraze lapidare, a constatat scurt și pregnant, că pe urma războiului au rămas doi morți uriași: capitalismul și marxismul.

Se va părea pripită constatarea, mai ales încât pentru acesta din urmă. Jubilează doar și acum în uriașa Rusie forma lui cea mai autentică. Și în parlamentele statelor industriale din Apus are majoritate, ori cel puțin partide puternice. S'ar părea, că niciodată nu a fost așa de tare, ca tocmai în zilele noastre.

Privită însă cu băgare de seamă această eră de glorie a marxismului dă dreptate lui Erzberger: și-a ajuns culmea, merge în declin.

Socialogi de renume au profetizat de mult, că marxismul, cu tot avântul puternic din anii din urmă, cu tot fanatismul ce înfrigurase masele muncitorilor, nu e sistem social de viață. Purta doar germeii destrămării în chiar principiile sale.

A pornit la drum cu gândul uman de a îmbunătăți soarta muncitorimii. S'a văzut însă, că nu se poate smulge din marea chestiune socială o parte, fără ca să se schimbe întregul. Și întreagă fața externă a societății la rândul ei este în ultima analiză un reflex al principiilor, convingerilor, a concepției despre viață ce o are o anumită epocă. Așa s'a transformat într'un sistem social universal, mai mult, într'o concepție de viață, o religie a materiei, care avea să dea tot ce până acum biserică și stat cu puteri unite nu au putut ajunge.

Nu i-a succes. Nu putea să-i succeadă.

Programul lui e curat negativ. Teoreticianii socialismului îșiși mărturisesc, că principiile lui Marx și Engels azi nu se mai pot susține și că întreg programul socialismului se cuprinde în formula: răsturnarea ordinii sociale de azi. Ce se va pune în loc? Se va vedea atunci. Ei concep revoluția însă ca un factor pozitiv, ca o energie constructivă. Din chaos s'a făcut kosmos-ul prin revoluție, din chaosul social se va naște, prin revoluție, o lume nouă. Ar fi pripit să se spună înainte cum. Revoluția în urmările ei e incalculabilă.

Evident, că un program, care nu există, fiind pur negativ, nu se poate realiza.

Deja la izbucnirea războiului a primit o lovitură fatală. Când în muncitorii tuturor neamurilor dragostea de neam și patrie a biruit frazele internaționalismului roșu, s'a dovedit, că socialismul e un foc de paie, cu vâlvătae uriașă, dar fără rădăcini. Războiul și după-războiul au întărit în inimi tot mai mult convingerea, că concepția de viață materialistă comunistă este o monstruoșitate, care departe de-a răspunde întrebărilor mari ale existenței, lasă inimile reci și goale, duce neapărat la dreptul pumnului. Curentul idealist se întărește pe zi ce merge.

Dar catastrofa i-s'a început proprie în momentul, când a luat puterea în mână. În multe țări sfârșitul războiului mondial i-au dat frânele guvernării. Dar fără un program pozitiv bine definit, s'a împărțiat între sine. Consecvenți principiilor, unii au realizat comunismul. Bolșevismul rusesc dovedește evident, că această formă a socialismului e cea mai josnică tiranie; stăpânirea dobitocească a drojdiei societății, care ruinează totul, fără să poată produce ceva. Lenin însuși a schimbat atâtea din programul original, încât azi-măine nu se mai deosebește cu nimic de programul unui partid burghez, cu deosebirea, că în fruntea țării stau și terorizează „tovarăși” jidovi, sprijiniți pe o bandă de tâlhari. Nu, așa nu merge!

Alții, mângâindu-se cu constatarea, că societatea încă nu e coaptă pentru înfăptuirea formelor radicale, au apucat-o pe-o cale mai „burgheză”. Dar aici s'au împărțit. Aci prezintă o variație tot așa de bogată, cași mai înainte partidele burgheze. Contraste de neîmpăcat există între singuraticile forme (Germania, Ceho-Slovația etc).

Numărul aderenților scade. Noile alegeri îi dau tot mai puțini deputați. Așa a fost în Germania, Austria și Italia. Nici ultima ratio a lor: greva, pe care o foloseau cu atâtea lipsă de considerare, uneori numai ca să întărească simțul de disciplină și solidaritate, nu mai are rezultate sigure. (Vezi: grevele eșuate din Anglia, America, Italia).

Nu. Ura, lupta de clasă, teroarea, răsturnarea ordinii sociale și a principiului autorității nu pot fi temeiul unei vieți fericite. Religia materiei nu poate stămpăra setea după infinit a

sufletului. Măsuri poliționale externe nu ajung spre a schimba fața lumii în spre bine.

Măestrii socialismului ajunși la putere au experiat-o aceasta din purtarea propriilor elevi. Au dat o grijă deosebită, exclusivă chiar, clasei muncitorilor. Dar nu i-au putut îndestuli. Pretenziunile materiale, pe cari nici o forță ideală nu le stăvilește, cresc din firea lor tot mai mari. Nime, nici capii socialiștilor nu le pot îndestuli. — Și nu arareori a trebuit să capituleze guvernul socialist, împotriva convingerilor sale, față de masa muncitorilor conduse de ei. Învățătura dată, de-a nu respecta autoritatea, s'a spart în capul lor. Regimul căzut din Austria are câteva cazuri pline de învățături.

Iată de ce se poate vorbi de bancrotul marxismului. Social-democrația și-a trecut culmea, merge în declin, chiar și dacă Moscova ar mai speria lumea încă ani de zile. Dacă la noi, își trăește copilăria sburdalnică, airea a îmbătrânit.

Problema socială nu se va deslega decât, dacă concepția de viață creștină va străbate adânc sufletele singuraticilor și întreg edificiul societății. Reforma creștină a sufletelor și a societății e singura cale sănătoasă. Se pare, că începem să pricepem acest lucru. Sunt semne, cari arată, că mergem spre solidarismul creștin. Dea Dumnezeu!

Spicuri.

Revista oficială a patriarhiei ortodoxe din Constantinopol *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀληθεία* (Adevărul bisericesc) publică într'un număr din anul trecut (31 Oct. 1920), următoarele șire de o deosebită actualitate pentru zilele noastre. Pentru frații ortodoci ele sunt de sigur de mult cunoscute, dar nu strică să le mai aducem aminte de ele. »Telegraful« din Sibiu ar face chiar bine să le reproducă. Căci iată ce spune, în traducere românească, Țarigradul lui Fotie:

În timp ce *Papismul*, organizat într'un tot puternic și de temut, formează cea mai mare forță morală și spirituală ce a cunoscut lumea vre-odată, biserica ortodoxă orientală tinde spre descompunere. Această descompunere, această disoluțiune va lua proporții și mai mari, dacă noi nu ne trezim și nu luăm măsurile de trebuință.

Un organism fizic, social, politic sau religios nu poate luea fără inimă și fără cap. Și înzadar vom căuta această inimă și acest cap în ortodoxie. Este adevărat, că vechile biserici patriarhale și bisericile naționale constituite mai târziu: Rusia, Grecia, România, Serbia și Bulgaria recunosc o oarecare întâietate bisericii din Constantinopol, dar aceasta este mai mult o întâietate „academică“.

În timp ce discutăm unirea bisericilor cu biserica anglicană, bisericile ortodoxe, despărțite unele de altele, se găsesc într'o plină descompunere administrativă. Este vremea, să examinăm, cum s'ar putea stabili un centru pan-ortodox și unde s'ar putea fixa acest centru.

Fiecare națiune ortodoxă și-a făcut propria sa biserică națională... Fiecare biserică autocefală, patriarhală, sau națională, este liberă în administrarea sa, în afacerile sale interne, și nimeni nu se gândește să le lipsească de această libertate. Dar care biserică reprezintă ortodoxia în general? Toate împreună, va răspunde cineva? Dar fără cap și fără inimă poate să existe unitate în ortodoxie? În sistemele politice și sociale, poate să fie o deplină libertate a unora față de celelalte, dar totuși toate împreună formează o federațiune, și această federațiune supune un centru, un cap, un birou central, un consiliu federal superior... În biserica ortodoxă luată în întregime ei, care este capul ce administrează, care este centrul administrativ? Când se va ivi vre-o chestiune de dogmă, de drept, de liturghie etc., care biserică va lua inițiativa de a chema fie-

o adunare de teologi, fie un sinod, pentru a examina și a hotări această chestiune. Este vorba de unirea bisericilor anglicană și ortodoxă, unde se vor adresa anglicanii pentru aceasta?

Nu de mult a început o mișcare pentru o confederațiune, o unire creștină. Cei ce iau această inițiativă la care birou central al bisericii ortodoxe se vor adresa? Este chestiunea cu privire la căsătoria episcopilor, a posturilor, a gradelor de rudenie pentru căsătorie! Suntem de acord, dar care biserică va lua inițiativa fără de teamă de a fi refuzată de celelalte? Toate acestea arată că în ortodoxie nu există unitate administrativă.

Pentru aceasta suntem de părere, că trebuie stabilit un centru nu teoretic dar practic. Acest centru panortodox nu poate fi nici Atena, nici Moscova, nici București, nici Belgrad, nici Sofia — ci numai Constantinopol. Și aceasta pentru următoarele motive... (Se înșiră motivele, cari nu ne interesează!).

Scriind aceste rânduri, parcă ne cuprinde o frică ca nu cumva să se scape ocaziunea favorabilă și să se oprească la gânduri înguste naționale, să nu se arete la înălțimea împrejurărilor. În cazul acesta n'avem decât să le amintim puternicul palat al Vaticanului. Roma este capitala națională a Italiei, dar este de asemenea capitala universală a catolicismului. Papa este italian de origine, prin sentimente și prin limbă; dar aceasta nu-l împiedecă de a stăpâni națiuni și popoare, sisteme politice și sociale și de a fi șeful a mai mult de 300 milioane de suflete.

Noi nu voim să stabilim un organism papist, nu voim să desemnăm un Papă. Voim numai, ca în ortodoxie să domnească o rânduială, o armonie, o administrare în raport cu împrejurările. Dar această rânduială, această armonie, această administrare regulată nu poate să existe fără un centru, fără un cap.

Revistă bisericească.

Pentru *sinodul arhidiecezan* din 22 Iunie c. s'a făcut din inițiativă particulară o propunere foarte importantă referitor la societatea de editură „Sf. Unire“ în Blaj.

Mișcarea pentru înființarea unei facultăți teologice catolice la universitatea din București s'a pornit acum de curând cu nouă putere. Factorii competenți ai bisericii noastre au cerut, la sfârșitul lui Maiu, dlui ministru al cultelor, ca în legătură cu d. ministru al instrucțiunii, care și-a însușit pe deplin această idee, să facă tot posibilul pentru ca această facultate să se poată deschide la începutul noului an școlar 1921—22.

Ieri, Vineri 17 Iunie c. osemintele mult regretatului episcop Demetriu al Orăzii au fost transportate în comuna sa natală Rădești (jud. Alba de jos), pentru a fi așezate în cripta familiară de lângă ctitoria sa de acolo. Actul acesta s'a săvârșit din partea Preasfințitului episcop Iuliu al Gherlei, fiindcă Î. Preasfințitul mitropolit al Blajului, reținut din cauza ședințelor directorului șulutan, nu a putut participa decât prin delegat (părintele canonic Dr. V. Macaveiu).

La Jibou apare, deja în al doilea an, organul săptămânal „Sălajul“, foaie politică-culturală, sub conducerea păr. Laurențiu Bran, proprietarul și editorul ei în aceeași vreme. Numărul 6 din acest an, singurul pe care l-am văzut până acum (pentru ce?), ne-a făcut multă bucurie, văzând că în acele părți, unde bise-

rica noastră este atât de compactă avem un organ de publicitate, ținut în spiritul acestei biserici.

„Sălajul“ din Jibou scrie în numărul său din 12 Iunie: „În luna viitoare Preasfințitul episcop Iuliu al Gherlei va continua vizitațiunea canonică în dieceză, cercetând parohiile și credincioșii din jurul Seinilor și din țara Oașului. În 7 Iulie va celebra sf. liturghie în Baia-mare“.

Pentru edificarea unei biserici în centrul atât de important pentru părțile acelea, Teaca — unde, deși e sediu protopopes, credincioșii sunt nevoiți să se adune pentru serviciu religios în școală —, s'a inițiat o colectă, la care ministerul cultelor a contribuit cu suma de 2000 Lei.

Apropos de reluarea relațiilor diplomatice dintre Franța și Vatican, o seamă de jurnale italiene, chiar și anticlericale, își exprimă dorința, ca guvernul italian să facă tot posibilul pentru a găsi o soluție a „chestiunii române“, ca astfel și Italia oficială să-și poată spune cuvântul la Vatican: în toate chestiunile importante, câte se aranjează prin mijlocirea Sf. Scaun.

O telegramă din Constantinopol anunță, că mai mulți mitropoliți greci din Cesaria, Pisidia, Trebizonda și alții, neimpăcați cu atitudinea patriarhiei din Țarigrad față de Turci, au rupt legăturile cu această patriarhie, cerând înființarea unei noi patriarhii în Asia mică, cu sediul în Angora. — Destrămarea, se vede, continuă!

Săptămâna politică.

Discuția marilor proiecte dela Cameră s'a făcut cu toată grija. Cu reforma financiară sunt de mult la discuția pe articole, iar reforma agrară pentru vechiul regat încă s'a luat în considerare zilele trecute. Opoziția națională a votat legea în general, și-a rezervat însă toată libertatea de acțiune pentru cazul, că la discuția pe articole, amendamentele sale nu vor fi luate în considerare.

— Senatul lucrează deja la reforma administrativă. Din aceasta, pentru a putea trece mai ușor, comitetul delegaților a suprimat articolele referitoare la noua împărțire a județelor, urmând ca această chestiune să fie regulată printr'un proiect deosebit.

— O vizită a dlui Take Ionescu la Belgrad ne-a adus documentul unei alianțe de defensivă cu Jugoslavia. Mica ententă, se vede, totuși se face cu încetul.

— Hotărârile dela Cluj ale partidului național au fost prezintate zilele trecute Suveranului. Audiența dlui Maniu la M. Sa Regele a ținut două ore încheiate. Se pare, că situația politică a apucat pe calea de a fi în curând limpezită.

— Săptămâna trecută s'a stins la București fostul ministru Emil Costinescu. Moartea marelui financier și eminentului bărbat de stat a provocat regrete unanime. Suveranii înșiși au depus coroane pe sicriul ilustrului defunct.

— Chestiunea Sileziei s'a limpezit într'atâta, că prin intervenția puterilor aliante insurgenții ambelor tabere au fost izolați. Se așteaptă acum deciziunea Consiliului Suprem, care e vorba să se producă încă în cursul acestei luni.

— Raporturile dintre Germania și Franța s'au îmbunătățit foarte mult și se speră, că buna înțelegere va lua definitiv locul harțelor de până acum.

— Camera franceză a ratificat și ea, cu majoritate imensă, *tratatul dela Trianon*. Cu acest prilej prim-ministrul Briand a adus însemnate elogii politice înțelepte a statului român. Tratatul, fiind acum ratificat de trei mari puteri, a intrat în vigoare. Carol de Habsburg poate să plece... în Spania, iar Ungurii pot să-și vadă de țară. Și ultima nădejde pentru rectificarea granițelor li-s'a spulberat prin aceasta ratificare.

— Pe frontul din Asia mică este liniște, se pare, prevestitoare de nouă furtune. Regele Greciei a plecat pe front, iar guvernul kemalist s'a întărit cu noue puteri. Până acuma, marea ententă este în rezervă.

Știri mărunte.

Personale. V. Ordinariat arhidiecezan a numit pe pâr. *Dr. Iuliu Florian*, secretarul mitropolitan, de asesor consistorial. — Acelaș a numit pe pâr. *Aurel Spinean* de adm. parohial în *Buia* (protop. Sibiu).

— V. Ordinariat de Gherla a numit pe pâr. *Gavril Mureșan* de paroh la *Mica*; pe pâr. *Victor Banciu* de adm. local la *Sasniș* (ambele în protop. Sânmărgheitei), iar pe pâr. *Augustin Boldor* de adm. interimal la *Gichișul de sus* (protop. Gherlei).

Concurs. Ven. Ordinariat de Gherla publică concurs, cu terminul de 10 Iulie c. la postul de *actuar al Administrației capitale* din Gherla.

Salare protopopești. Cu datul de 10 Iunie, ministerul cultelor a trimis Ordinariatului arhidiecezan tabloul salarelor protopopești pe timpul dela 1 Iulie 1920—31 Martie 1921, spre licvidare. Probabil tot atunci se vor fi trimis acestea și diecezelor sufragane.

Locale. Măine, pogortrea Spiritului Sfânt, va predica în catedrală d. prof. *Dr. Augustin Tatar*.

— La liceul de fete și de băieți s'au dat în timpul din urmă *examenle particulare*; iar Miercuri s'au început la liceul de băieți *examenle de maturitate*, sub conducerea comisarului ministerial d. *Ștefănescu-Marin*, prof. universitar în Cluj.

— Joi în 16 c. s'a ținut ședința *directorului șulufan*, iar Vineri în 17 s'au întrunit membrii senatului aceleiași fundațiuni. Din acest prilej au sosit la Blaj o mulțime de frunțași mireni ai bisericii noastre, dintre cari însemnăm pe dd. *Dr. Stefan C. Popp*, *Dr. Onaciu*, *Dr. E. Hățiegan*, *Dr. R. Boilă*, generalul *Boeriu*, *Dr. P. Poruțiu*, *Dr. P. Pop*, *Dr. Ioan Pop*, *Dr. Hărșan*, *Dr. G. Tripon* și alții.

— Luni, 20 Iunie, la ora 16 soc. meseriașilor români aranjează o petrecere de vară în „grădina populară din Veza”.

Pentru orfelinatul din Blaj au intrat mai nou următoarele donațiuni: *Escelența Sa Francisc Marmaggi*, *Nunțiu apostolic* din București 3000 lei; *George Hâncu*, din Crosby Wyo (America de Nord) 2500 lei.

Pentru monumentul de pe câmpul libertății din Blaj, a cărui idee s'a sulevat în legătură cu serbările dela 3/15 Maiu c., d. *Dr. Augustin Bardosy*, prefectul regional substituit din Timișoara, a trimis Ordinariatului arhidiecezan suma de 1000 lei, drept replătire a burselor avute ca elev la liceu și ca student universitar. Totodată cere, într'o scrisoare mai lungă, ca pentru inițierea colectei să se formeze un comitet mai mare, în frunte cu toți arhierii români din Ardeal. Fondul s'ar administra la Blaj, de un comitet anume ales. — Ne alăturăm și noi la această propunere și dorim ca lucrul să nu se amâne prea mult. Și până atunci însă „Unirea” deschide prin aceasta o *colectă* sub numele: *Pentru monumentul*

libertății. Contribuirile se vor cvita în gazetă, și se vor administra, până la alte măsuri, din partea administrației noastre.

Dela Academie. Marele prozator *Mihail Sadoveanu* a fost ales membru activ în secția literară, fiind invitat să ia parte la lucrările din actuala sesiune.

— În 9 Iunie c. s'a ținut o ședință solemnă, în care s'au comemorat primii membrii activi ai Academiei, numiți în anii 1866—7, dintre cari cel din urmă (Caragiani) s'a stins acum de curând. Cuvântul de comemorare l-a rostit d. *I. Bianu*, vorbind pe scurt despre fiecare (cu total 24) și arătând apoi lupta care s'a dat pentru unitatea limbei românești (Cipariu, Laurian).

Moartea unui răsturnător de biserică. E vorba de *Emil Combes*, politicianul care odinioară a rupt în mod brutal legăturile diplomatice ale republicii franceze cu Vaticanul, scoțând pe Nuntiu papal de atunci Mgr. Montagnini la granița țării. Și este interesant, că acest înverșunat dușman al bisericii moare tocmai în ziua (24 Maiu c.), când d. Jonnart, noul ministru francez, pleacă pe „drumul Cannes” la Roma eternă.

Congresul Ligii culturale s'a ținut anul acesta la *Târgu-Jiu*. El s'a deschis în 9 Iunie, sub prezidenția dlui N. Iorga, care a redactat un nou program de acțiune potrivit cu împrejurările schimbate. În legătura cu congresul, Liga aranjează mai serbări pentru *Tudor Vladimirescu*.

Mulțumită publică.

Tuturor rudelor, prietinelor și cunoșcitorilor cari cu ocaziunea pierderii neuitatei noastre mame *Ana Vancea n. Grama*, ne-au trimis condoleanțe, prin aceasta le exprimăm sincerile noastre mulțumite.

Cluj la 12 Iunie 1921.

Fiii și ficele.

Publicațiune de licitare.

Direcțiunea uzinelor metalurgice și metalo-chemice din Zlatna publică concurs pentru furnizarea alor 6—8000 m³ lemne de foc de fag (sănătoase calit. I.) trebuincioase la fabrica de sulfat de cupru și bisulfat de carbon pe anul 1921/1922.

Ceice doresc a întreprinde furnizarea acestei cvantități de lemn sunt datori a-și înainta ofertele lor închise, în scris, dimpreună cu garanța de 5% la șeful susmenționatei direcțiuni până la 31 Iulie a. c.

Deschiderea ofertelor să va întâmpla în 1 August a. c. 11 ore în biroul Directorului. Furnizarea o va aproba și respective va deoide Direcțiunea Generală a Minelor din București.

Condițiunile speciale se pot vedea la biroul administrativ al Direcțiunei în decursul orelor oficioase. (18) 1—3.

Zlatna, la 2 Iunie 1921.

Directorul.

DE VÂNZARE:

Următoarele mobile ale societății pe acțiuni MENDEL HENRIK

1. Magazinul de mărturi lângă gară „Câmpul Libertății”.
2. Loc de casă între casele Brendușian și Schuller.
3. Casa depositului de spirt în strada Regina Maria.
4. Casa lângă Sinagoga.
5. Locuri de casă lângă Casina unguească. Deslușiri se pot primi la *Iacob Mendel*.

Aviz.

Un cantor-învățător de prima forță și dirigent de cor cu distincții — caută un post de această natură. Adresa la redacție.

Concurs.

Senatul bisericesc român greco-catolic din comuna Telcui (Județul Bistrița-Năsăud, plasa Năsăud gara Salva) publică concurs pentru facerea unui *Iconostas* și *Amvon* în biserica parohială din Telciu.

Mărimea Iconostasului: 9 metri 50 cm. lat, 6 m 50 cm. înalt, iar până la vârful crucii va fi circa 9 m. înălțimea; Amvonul 3 m. 80 cm. înalt, 1 m. 20 lat. Materialul: lemn de brad prima calitate, bine uscat, sculptura lemn de teiu, artistic executată, treptele Amvonului lemn de stejar.

Grinzile pentru așezarea iconostasului le dă comunitatea bisericească, asemenea și material pentru pedestal, în urmă se obligă la transportul iconostasului și amvonului dela gara Saiva până în loc.

Icoanele de pe iconostas vor fi în număr de cel puțin, 43, anume icoanele fundamentale, iar deasupra ușilor altarului 3 serii de icoane după prescrierile rituale ale bisericii răsăritene și după înviațiunile ce le va da parohul local. — Ușile sculptate, colonne cu capiteli sculptate și toată sculptura cu aur veritabil obdușă, atât la iconostas, cât și la amvon.

Toată pictura iconostasului se va face după modelul iconostasului bisericii catedrale românești din Sibiu, imitând întru toată pictura fericitului în Domnul pictor Octavian Smigelschi.

Colorarea, vopsirea, poleizarea, aurirea și marmorizarea iconostasului și amvonului se vor face cu material de prima calitate solid și durabil.

Cei ce intenționează să concurgă la aceste lucrări, își vor înainta cererile lor la presidiul senatului bisericesc din Telciu, împreună cu planurile de iconostas și amvon, cu preliminarile de spese și cu actele și documentele justificatoare în termen de 30 de zile după prima publicare a concursului în foi.

Concurenții vor avea să garanteze pentru soliditatea și durabilitatea lucrărilor lor cu averea lor mobilă și imobilă dând document în scris despre aceasta, care să se alătore la actele de concurs, ori depunând în bani gata ori în efecte de stat un vadiu de 10% din suma totală preliminară pentru lucrări; vor avea să se prezenteze în persoană la licitațiunea minuendă, ce o va ținea senatul bisericesc la terminul, pe care-l va vesti în scris concurenților.

Fiecare concurent venind în fața locului la licitație va aduce un model de chip al sfântului Niculae, ramul bisericii noastre întru toate asemenea celui din catedrala din Sibiu, ca parohul și poporeni să poată judeca destoinicia în pictură a concurentului.

Senatul bisericesc își susține dreptul de a alege dintre concurenți pe cel mai dextru și mai abil în lucrări artistice și care va prezenta mai mare garanță despre soliditatea frumseța și durabilitatea lucrărilor sale, fără de a lua în conziderare mărimea sumei de bani din preliminarul de spese.

Din ședința senatului bisericesc ținută în Teleiu la 17 April 1921.

Samuil Berendi
notar supl. al senatului
director școlar.

Dr. Victor Bojor
paroh român gr.-catolic
președintele senatului bis.

Clement Campean (13) 2—2
prim curator, casier comunal.